

Nr 159.

Av herr **Lübeck**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition,
nr 3, angående ändrad organisation av statsdepartementen.

Enligt Kungl. Maj:ts proposition nr 3 angående ändrad organisation av statsdepartementen föreslås den privata bankverksamheten jämte fond- och hypoteksväsendet förlagda till finansdepartementet.

Redan i ett yttrande år 1914 har Stockholms handelskammare uttalat, att bankärendena borde förläggas under det nya handelsdepartementet, detta enär de måste anses vara mycket närmare befryndade med de frågor, som voro avsedda att handläggas i handelsdepartementet, än med statens egen finansförvaltning.

Därefter har i september 1919 Handelskammarmötet i Malmö utan votering antagit följande resolution:

»Elvte Svenska handelskammarmötet, samlat i Malmö år 1919, hemställer, att Kungl. Maj:t måtte vid utarbetande av förslag till organisation av det blivande handelsdepartementet beakta de från näringslivets sida framhållna synpunkterna, och uttalar särskilt sin bestämda anslutning till de önskemål, som framburits om den affärsmässiga försäkringsrörelsens och bankärendenas ävensom den högre tekniska och handelsundervisningens förläggande till handelsdepartementet.»

Dessa synpunkter hava i vad angår bankverksamheten närmare utvecklats i ett av Stockholms handelskammare den 14 oktober 1919 avgivet yttrande (bilaga 1), däri de privata bankernas nära samhörighet med handel, industri och sjöfart understrykes.

Sedermera hava dels Svenska bankföreningens styrelse, dels Bankinspektionen avgivit yttranden i saken (bilagor 2, 3). Bankföreningens styrelse uttalar, att historiska skäl kunde anses tala för bankärendenas förblivande under finansdepartementet, att någon olägenhet härav för bankerna hittills ej påvisats, samt att privatbankernas ärenden syntes böra handläggas av samma departement som riksbankens, vilka för Kungl. Maj:ts vidkom-

mande alltjämt torde komma att handläggas i finansdepartementet. På grund härav ställde sig styrelsen tveksam till en förläggning under handelsdepartementet, men hemställer, att bankärendena — med hänsyn även till kravet på handläggning utan dröjsmål — måtte förläggas till det departement, som efter synpunkten av en lämplig arbetsfördelning departementen emellan må av Kungl. Maj:t prövas bäst.

De ovan anförda skälen tala således föga avgörande emot en förläggning under handelsdepartementet. De historiska erfarenheterna synas vara utan större betydelse, då nu ett handelsdepartement ändå skall inrättas. Huvudvikten måste därvid tydligen läggas på att bankärendena och den för dessa svarande Bankspektionen erhålla en ur organisationssynpunkt riktig placering. Deras rätta hemvist synes då utan all fråga vara handelsdepartementet.

Att riksbanksärendena ej förläggas dit synes icke rubba detta förhållande; riksbanken intager redan nu en helt annan ställning till Kungl. Maj:t än de privata bankerna och detta förhållande kommer ytterligare att betonas för den händelse att riksbankens verksamhet skulle utsträckas, såsom ofta föres på tal. En viss motsvarighet härtill kan man finna i förläggningen av statens kraftdistribution under kommunikationsdepartementet, medan ärenden rörande enskild sådan skola höra under handelsdepartementet.

Jämväl Bankspektionen förordar bankärendenas förläggande till finansdepartementet och framhåller som skäl härtill ytterligare, att bankväsendet intager en särställning inom näringslivet och är reglerat genom speciell lagstiftning. Detta skäl synes föga bärande, då detsamma tydligen gäller för så gott som alla de näringsgrenar, som skola sortera under handelsdepartementet (handel, industri, gruvor, patentväsen, elektriska anläggningar, försäkringsväsen etc.).

Bankspektionen framhåller vidare att fondärenden böra åtfölja bankärendena till finansdepartementet, då dessa båda grupper av ärenden komma att handläggas inom samma centrala ämbetsverk, bank- och fondinspektionen. Denna omständighet synes emellertid snarare tala för att båda borde förläggas under handelsdepartementet, något som också framgår av departementschefens uttalande i saken.

Vad slutligen si-tnämnda uttalande i övrigt angår synes endast böra framhållas, att den enhetliga översikten av ärendena angående å ena sidan riksbanken, å den andra de privata bankerna torde kunna uppnås här som i andra likartade fall genom samarbete mellan departementen.

Det har möjligen haft en viss betydelse vid frågans avgörande hos Kungl. Maj:t att efter omorganisationen finansdepartementets arbetsområde

befarats bliva alltför begränsat, dess arbetsbörda för lätt, om bankärendena toges bort. En blick på de ärendesgrupper och verk, som fortfarande skulle tillhöra finansdepartementet och som i det väsentliga motsvara dess uppgift att taga befattning med statens finansförvaltning och skattepolitik, torde visa att farhågor i nämnda avseende äro överdrivna. Det ligger för öfrigt i sakens natur att departementen få olika omfattning; det avgörande vid uppdelningen är det organiska sambandet mellan ärendena. Arbetsbördan för departementschefen mätes icke efter antalet verk, tjänstemän och skrivelser; en dugande chef för vårt finansdepartement skall icke sakna arbetsuppgifter under den kommande tiden.

På grund af vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen i anledning af Kungl. Maj:ts proposition nr 3 ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att ärenden rörande det privata bankväsendet samt fond- och hypoteksväsendet jämte därtill hörande verk och inrättningar skola förläggas under handelsdepartementet.

Stockholm den 22 januari 1920.

Sven Lübeck.

Bilaga 1.

I det af vederbörande departementschef avgivna anförande till statsrådsprotokollet, som åtföljt Eders Kungl. Maj:ts till innevarande års lagtima riksdag avlätna och af riksdagen sedermera bifallna proposition nr 359 med förslag till lag om statsdepartementen, har icke berörts, huruvida ärenden rörande bankväsendet skulle fortfarande komma att handläggas inom finansdepartementet eller överflyttas till det nya handelsdepartementet.

Då emellertid frågan om de grupper af ärenden, vilka böra förläggas under handelsdepartementet, ännu icke lärt hava varit föremål för Eders Kungl. Maj:ts slutliga avgörande, tillåter sig Stockholms Handelskammare, med hänsyn till vikten af att ärenden rörande bankväsendet tilldelas det departement, hos vilket man kan hava anledning påräkna de bästa förutsättningar för ett rätt bedömande af de betingelser, under vilka bankväsendet arbetar, att härmed i underdanighet anföra följande.

Efter genomförandet af den beslutade förändringen i departementsindelingen kommer finansdepartementet att huvudsakligen sysselsätta sig med frågor,

som angå statens finanser. Då man såsom ett av skälen för ett särskilt handelsdepartements inrättande åberopat det mindre lämpliga i att låta de viktigaste ärenden rörande handel, industri och sjöfart handläggas inom det departement, som har till en av sina huvuduppgifter att söka från dessa näringar genom skatter och andra pålagor tillföra staten största möjliga inkomster, så synes enahanda skäl kunna åberopas jämväl emot bankernas förblivande under finansdepartementet. Även bankerna äro mycket viktiga skattekällor, och mellan bankernas behov av rörelsefrihet och statens intresse av att öka sina inkomster kunna lätt uppkomma konflikter, vilka det kan bli svårt för en och samma departementschef att lösa. Likaså kan det väl tänkas, att den isolerade ställning, som bankerna därvid skulle intaga inom finansdepartementet, ingalunda skulle stärka deras position gent emot de krav, som kunde komma att uppställas från statens sida.

För affärlivet över huvud, vars intressen ju framför allt böra vara bestämmande för Handelskammaren, synes ett särskiljande av bankverksamheten från annan affärsverksamhet ingalunda vara någon fördel. Med den centrala ställning, som de svenska bankerna intaga inom det svenska näringslivet, synes det tvärtom högst angeläget, att de även hos statsmyndigheterna ställas i intimaste samband med övriga grenar av enskild näringsverksamhet. Bankverksamheten är ju till sin art endast en gren av handeln, och likasom handeln samarbetar med industri och sjöfart, så måste även bankerna arbeta med och för alla övriga grenar av enskild affärsverksamhet. Såsom ett bevis för huru affärsmännen själva uppfatta bankväsendets ställning inom näringslivet må anföras, att inom rikets handelskamarer, som ju äro avsedda att sortera under handelsdepartementet, bankverksamheten blivit representerad i avsevärd utsträckning samt under likartade former som övriga näringsgrenar.

Redan i det yttrande, som Handelskammaren i mars 1914 avgivit över det av de s. k. departementalkommitterade gemensamt med kommerskollegiikommittén utarbetade betänkandet angående inrättandet av ett handelsdepartement, framhöll också Handelskammaren, hursom det vore uppenbart, att bankärendena voro mycket närmare befryndade med de frågor, som voro avsedda att handläggas i handelsdepartementet än med statens egen finansförvaltning och att enligt Handelskammarens bestämda uppfattning handläggningen av bankfrågor sålunda borde överflyttas från finansdepartementet till ett blivande handelsdepartement. I samband härmed framhöll Handelskammaren även, att den lättnad i finansdepartementets arbetsbörda, som härigenom skulle komma att uppstå, säkerligen med fördel kunde utnyttjas för andra uppgifter, som låge departementets verksamhet nära, och att Handelskammaren därvid närmast åsyftade värden av rikets gäld, hitintills uppdragen åt riksgäldskontoret. Vad i sådant avseende anförts anser sig Handelskammaren böra alltjämt vidhålla.

Såsom i viss mån indikativt för förevarande frågas läge vill Handelskammaren i detta sammanhang slutligen erinra därom, att vid prövning av ansökningar om bankers sammansläende yttrande även inhämtas från vederbörande handelskammare.

Därest man skulle inom statsförvaltningen bereda bankerna en särställning, skulle därur kunna framväxa ett motsatsförhållande, som helt visst komme att lända vårt lands hela ekonomiska liv till skada. Den handelsfrihet, som övriga näringar behöva för sin utveckling, är även för bankerna ett livsvillkor. Skulle bankverksamheten genom ett överdrivet ingripande från statens sida komma att

allt för mycket kringskäras, så komme detta säkerligen att medföra betänkliga följder även för affärlivet över huvud. Det förefaller därför som om ett sammanförande inom statsförvaltningen av bankväsendet med övrig kommersiell verksamhet skulle bidraga att ömsesidigt stärka både bankväsendet och affärlivet allmänhet.

Om sålunda starka skäl synas tala för att bankerna förläggas till det blivande handelsdepartementet, så förefaller detta lika angeläget beträffande fondhandeln. Denna utgör ju numera en integrerande del av bankernas rörelse och bör sålunda redan av denna anledning höra till samma avdelning av statsförvaltningen. Men därtill kommer att ett förläggande av fondhandeln och fondbörsen under finansdepartementet svårligen skulle kunna trygga den sakkunniga ledning på detta område, som är av den största betydelse för att den nya organisation av fondhandeln, vilken enligt lagen om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet den 16 maj 1919 med nästa års ingång kommer att genomföras, också skall visa sig vara till avsett gagn för denna så viktiga del av vårt affärliv.

Vid en eventuell överflyttning till handelsdepartementet av ärenden rörande bankväsendet och därmed besläktad rörelse torde kunna ifrågasättas, hurvida icke även dit bör förläggas uppsikten över rikets sparbanker. Då stiftare av sparbank eller deras rättinnehavare icke få tillgodonjuta andel i den vinst, som kan å rörelsen uppkomma, är ju sådana företags uppgift emellertid närmast av rent socialfilantropisk karaktär. Denna sparbankernas särställning skulle klarare framhåvas, om de ej inom statsförvaltningen jämnställdes med övriga bankinrättningar. Vid kontrollen över sparbankerna är det givetvis av vikt att icke samma synpunkter anläggas, som de, vilka böra ifrågakomma för ett affärsdrivande penningföretag. Lika väl som fallet är med sjukkassor och liknande penninginrättningar synes därför uppsikten över sparbankerna böra erhålla sin givna och naturliga plats inom det blivande socialdepartementet. Handelskammaren vill härvid såsom en parallell erinra, hurusom det vid diskussionen om förläggning av ärenden rörande försäkringsväsendet framhållits, att frågor rörande vissa ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolag, vilkas verksamhet närmast vore att hänföra till socialförsäkringens område, borde handläggas inom socialdepartementet, under det att ärenden rörande den affärsmässiga försäkringsrörelsen i övrigt borde förläggas till handelsdepartementet.

Under återopande av vad ovan anförts tillåter sig Stockholms Handelskammare i underdånighet hemställa,

att vid slutligt avgörande av frågan om regeringsärendenas fördelning mellan statsdepartementen ärenden rörande affärsbankerna måtte hänföras till det blivande handelsdepartementet.

*Bilaga 2.**Till Kungl. Bankinspektionen.*

Med skrivelse av den 20 oktober 1919 har till oss för yttrande överlämnats en av Stockholms Handelskammare den 14 i samma månad till Konungen avläten skrivelse med underdånig hemställan att vid slutligt avgörande av frågan om regeringsärendenas fördelning mellan statsdepartementen ärenden rörande affärsbankerna måtte hänföras till det blivande handelsdepartementet, och få vi med anledning härav med återställande av remissakten anföra följande.

De skäl, som av Handelskammaren anföras för bankärendenas förläggande under handelsdepartementet, äro givetvis synnerligen beaktansvärda. Bankernas verksamhet står som i skrivelsen betonats i det närmaste sammanhang med handeln, och mycket talar ju för att bankärendena i sista band behandlas av samma myndighet som handlägger ärenden rörande övriga till handeln hörande grenar av landets affärsliv. Emellertid vilja vi icke underlåta att framhålla, hurusom allt sedan de första enskilda bankernas tillkomst ärenden rörande dessa banker liksom senare angående aktiebankerna hört till en början under Statsexpeditionen för Handels- och Finansärenden och från departementalreformen 1840 under Kungl. Finansdepartementet. Den erfarenhet bankrörelsens utöfvare hava av hittills rådande anordning ger, så vitt vi veta, ej stöd åt de farhågor, som av Handelskammaren framställts, i det någon olägenhet icke lär kunna för bankerna påvisas av det förhållande, att de sorterat under Finansdepartementet. Då härtill kommer att den del Kungl. Maj:t har i riksbanksärendena väl alltjämt lär komma att handläggas inom Finansdepartementet och det icke torde vara lämpligt att ärenden rörande riksbanken handläggas inom ett departement, under det att ärenden rörande övriga banker handläggas inom ett annat, ställa vi oss tveksamma till den föreslagna överflyttningen.

Med hänsyn härtill och då för bankerna torde vara av största intresse att ärenden rörande bankväsendet handhavas utan dröjsmål, hemställa vi att dessa ärenden förläggas till det departement, vilket, vid en efter synpunkten av en lämplig arbetsfördelning departementen emellan verkställd prövning, av Kungl. Maj:t prövas bäst.

Stockholm den 18 november 1919.

Svenska Bankföreningens Styrelse

J. K:son Kjellberg.

C. Dickson.

Bilaga 3.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 17 oktober 1919 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt bankinspektionen att, efter vederbörandes hörande, avgiva utlatande över en av Stockholms Handelskammare hos Eders Kungl. Maj:t gjord framställning, att vid slutligt avgörande av frågan om regeringsärendenas fördelning mellan statsdepartementen ärenden rörande affärsbanker måtte hänföras till det blivande handelsdepartementet.

På grund av berörda nådiga remiss får bankinspektionen, med remisshandlingarnas återställande samt med överlämnande av ett från styrelsen för svenska bankföreningen infordrat yttrande, i underdånighet anföra följande.

Såsom styrelsen för svenska bankföreningen frambållit, hava ärenden angående bankväsendet sedan gammalt tillhört finansdepartementets handläggning. De skäl, som av Stockholms Handelskammare anförts för att vid den förestående utbrytningen av de egentliga handelsärendenas handläggning från finansdepartementet jämväl bankärendena skulle i likhet med nyssnämnda handelsärenden överflyttas till det nya handelsdepartementet, äro visserligen värda beaktande. Enligt bankinspektionens mening äro dock de angivna skälen icke av sådan betydelse, att de kunna anses nödvändigöra en överflyttning av bankärendena. Bankväsendet intager nämligen en särställning inom näringarna och är reglerat genom speciell lagstiftning. De skäl, som kunna anföras för handelsärendenas förläggning till handelsdepartementet, kunna därför icke med samma styrka åberopas för en överflyttning jämväl av bankärendena. Det torde i detta sammanhang böra erinras, att det finnes andra verksamhetsgrenar, vilka för sin existens och sin utveckling delvis äro intimt beroende av handel och industri, utan att det ifrågasatts att ärenden, som beröra dessa verksamhetsgrenar, skulle sammanföras till samma departement som handelsärendena.

Å andra sidan förefinnes en omständighet, som enligt bankinspektionens liksom enligt styrelsens för svenska bankföreningen mening bör vara avgörande i nu förevarande avseende, nämligen det nära sambandet mellan bankväsendet och riksbankens verksamhet. Därest, såsom bankinspektionen har anledning att antaga, riksbanksärendenas handläggning fortfarande skulle äga rum inom finansdepartementet, synas alltså jämväl bankärendena böra dit förläggas.

Stockholms Handelskammare har i sin skrivelse jämväl berört frågan om förläggning av sådana regeringsärenden, som angå fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet ävensom sparbankernas verksamhet, och har Handelskammaren därvid såsom sin mening uttalat, att, därest bankärenden skulle komma att handläggas inom handelsdepartementet, ärenden angående fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet jämväl måtte dit förläggas, ävensom att sparbanksärendenas handläggning måtte överflyttas från finansdepartementet till det blivande socialdepartementet. Vid det förhållande, att ärenden angående fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet komma att handläggas inom samma centrala ämbetsverk

— bank- och fondinspektionen — som bankärendena, synas, enligt den ståndpunkt bankinspektionen intagit beträffande förläggningen av sistnämnda slag av ärenden, jämväl ärenden angående fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet böra tillhöra finansdepartementets handläggning. Vad angår de sparbanksärenden, vilka komma under Eders Kungl. Maj:ts prövning, torde böra bemärkas, att huvudparten av dessa ärenden avse sparbankernas rörelse och förvaltning, och då förhållandena inom dessa delar av sparbankernas verksamhet i många och viktiga hänseenden äga samband med motsvarande förhållanden på bankväsendets område, böra enligt bankinspektionens mening ärenden angående sparbankernas verksamhet handläggas inom samma departement som bankärenden.

Stockholm den 29 november 1919.

Underdånigst

F. v. Krusenstjerna.

John Swartling.

Albert Tondén.